

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın, TBMM Başkanı Numan KURTULMUŞ tarafından Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96 ile 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. 08.10.2024

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
Erzurum Milletvekili

Bildiğiniz üzere 1987 yılında Avrupa Birliği'ne (o zamanki adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu'na) yapılan tam üyelik başvurusu sonrasında insan hakları ihlalleri ile ilgili parlamenterler düzeyinde çalışma yapmak üzere bir komisyon kurulması gündeme gelmiş; bu doğrultuda 18. yasama döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilen tüm siyasi partilerden milletvekillerinin imzalarını içeren bir kanun teklifi TBMM Başkanlığına sunularak 5/12/1990 tarihinde 3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu kabul edilmiştir. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Türkiye'de insan haklarının ulusal düzeyde korunması amacıyla kurulan ilk ulusal insan haklarını koruma mekanizması olması bakımından da son derece mühim bir konuma sahiptir.

Komisyon'un yetkileri; görevleri ile ilgili olarak, Bakanlıklarla Genel ve Katma Bütçeli Dairelerden, mahalli idarelerden, muhtarlıklardan, üniversitelerden ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan bilgi istemek ve buralarda inceleme yapmak, ilgililerini çağırıp bilgi almak ve gerekli gördüğünde uygun bulacağı uzmanların bilgilerine başvurmak ve hatta görev gereği Ankara dışında da çalışmak şeklinde tanımlanmış ve belirlenmiştir.

Komisyon'un görevleri ise özetle; Türkiye'nin insan hakları uygulamalarının, taraf olduğu uluslararası andlaşmalara, Anayasa ve Kanunlara uygunluğunu incelemek ve bu amaçla, araştırmalar yapmak, bu konularda iyileştirmeler, çözümler önermek, insan haklarının ihlale uğradığına dair iddialar ile ilgili başvuruları incelemek veya gerekli gördüğü hallerde ilgili mercilere iletmek şeklindedir. Yine görevleri bağlamında TBMM'ye havale edilen yasa tekliflerinin insan haklarına uygunluğunu incelemek, uyum yasaları için öneri ve tespitler yapmak şeklinde belirlenmiştir.

Kuruluş amacı, ilkeleri ve kendisine atfedilen yetkileriyle birlikte değerlendirildiğinde parlamentonun en önemli komisyonları arasında olan TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, yurttaşların da ilgi odağındadır. Hak ihlalleri çeşitli biçimleriyle ülke gündeminde her daim bir sorunsal olarak durmaktadır. Bu itibarla, hem yurttaşlar hem de onların temsilcisi olma sıfatıyla bizler, tarafımıza bildirilen, kamuoyuna yansıyan

çeşitli insan hakkı ihlallerini Komisyon gündemine taşımaktayız. Kaldı ki bu bizim aynı zamanda yasama görevimizin önemli de bir parçasıdır.

Ancak ne var ki uzunca bir müddettir, Komisyon'a yapmış olduğumuz başvurulara verilen yanıtlar yasak savma niteliğinin ötesine geçmemektedir. Mesleğimin de avukat olması nedeniyle çok sayıda cezaevlerinde yaşanan ihlallere dair başvuru yaptım. Başvurularımda Komisyon'un görevi dahiliyetinde olan, cezaevlerindeki ihlalleri yerinde inceleme; yerinde incelemenin mümkün olmadığı hallerde cezaevi yönetimleri ile görüşme sağlanarak bilgi edinilmesi; zaman zaman bir heyet ile cezaevi ziyareti gerçekleştirilmesi taleplerinde bulundum. Bahse konu taleplerime gelen yanıtlar genellikle mevzuat hükümlerinin yazılı olduğu metinler oldu. Bir başvuruma ise gelen yanıt ise "iddiaların soyut iddialardan ibaret olduğu, somut delillere dayanmadığı" şeklinde oldu. Komisyon bizzat ilgili cezaevinde inceleme yapmadan iddiaların soyut olduğu kanaatine nasıl varmıştır, o kısım muamma olarak durmaktadır. Yine, tarafıma gelen cezaevi ihlallerine yönelik başvurularıma herhangi bir ihlal bulunmadığı yönünde yanıtlar verilmiş olmasına rağmen, aynı mahpuslardan aynı cezaevine dair şikayetler tekrarlanmaktadır. Bu durumda Komisyon'a yeniden başvurular yapmanın da bir anlamının kalmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır ki bu da Komisyon'un misyon, görev ve yetkileri ile bağdaşmamaktadır.

Komisyonları denetleme yetkiniz bağlamında;

- 1- 28. Dönem itibariyle TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na toplam kaç başvuru gerçekleşmiştir?
- 2- 28. Dönem itibariyle TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na yapılan başvuruların kaç doğrudan yurttaş başvurusu kaç milletvekili başvurusudur?
- 3- 28. Dönem itibariyle TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na yapılan başvuruların siyasi partilere göre dağılımı ne şekildedir?
- 4- 28. Dönem itibariyle TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na yapılan başvuruların kaç alt komisyonlara havale edilmiştir?
- 5- 28. Dönem itibariyle TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu alt komisyonlarına havale edilen başvuruların alt komisyonlara göre dağılımı ne şekildedir?
- 6- 28. Dönem itibariyle TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na yapılan başvuruların yanıtlanma oranları nedir? Başvuruların kaç yanıtlanmış, kaç yanıtlanmamıştır?
- 7- 28. Dönem itibariyle TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na yapılan başvuruların kaç hangi gerekçelerle iade edilmiştir?
- 8- TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'nun başvuruları iade yetkisinin kapsamı ne şekildedir?
- 9- 28. Dönem itibariyle TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na yapılan başvuruların kaç için heyet oluşturulmuştur?
- 10- 28. Dönem itibariyle TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na yapılan başvuruların kaç için yerinde inceleme gerçekleştirilmiştir?
- 11- 28. Dönem itibariyle TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na yapılan başvuruların kaç için hakkında ihlal iddiası bulunan kurum yetkilileri ile görüşme gerçekleştirilmiştir?
- 12- TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na görüşülmek üzere kaç kanun teklifi gelmiştir? Komisyon'un tali yetkili olarak incelediği teklif sayısı nedir? Kaç kanun teklifi hakkında değişiklik önerilmiştir?

- 13-28. Dönem itibariyle TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na yapılan başvuruların yanıtları hakkında Başkanlığınız tarafından bir denetim mekanizması oluşturulmuş mudur? Yanıtların denetimi konusunda bir çalışma yapılmadıysa gerekçeleri nelerdir?
- 14- Tarafımca yapılan cezaevlerindeki hak ihlallerine dair başvurulara verilen yanıtların "ihlal olmadığı" yönünde olmasına karşın, aynı cezaevlerinden aynı şikayetlerin geliyor olmasının izahı nedir?
- 15- Yapmış olduğum başvurulara dair netice alınmadığı nazara alındığında Komisyon'un görevi yerine getirmemiş olduğu düşünülebilir mi? Görevini yerine getirmeyen Komisyon hakkında bir çalışma ve çalışmaların denetlenmesi şeklinde yöntemlerin uygulanması gündeminizde olacak mıdır?
- 16- Yapılan başvurulara dair netice alınmamasının nedenleri üzerine Başkanlığınız bir çalışma yürütmekte midir yahut böylesi bir çalışma gündeminizde olacak mıdır?